

El piano | Valèria Gaillard | Actualitzat el 15/01/2019 a les 16:00

El poder catàrtic de l'òpera

El Liceu programa «Madama Butterfly», una de les composicions més populars de Puccini

Foto: A. Bofill

Com tot gran clàssic, *Madama Butterfly* (<https://www.liceubarcelona.cat/ca/temporada-2018-2019/operas/madama-butterfly>), en cartell aquests dies al Gran Teatre del Liceu, és d'aquelles òperes que pots veure mil vegades i cadascuna d'elles et colpeix amb força renovada. La història d'aquesta geisha que és víctima de l'engany d'un prepotent general de la marina nord americana no deixa de commoure, i sobretot si tenim present que està basada en un fet real. El llibret s'inspira en part en *Madame Chrysanthème* (1887), una novel·la en què Pierre Loti tracta del matrimoni que ell mateix va fer durant uns mesos amb una japonesa quan era oficial de la Marina. Puccini explota de nou -com bon verista que busca la intensitat del drama- la vida d'una dona per compondre una de les seves òperes més celebrades, i que no ha perdut gens d'actualitat si pensem en el turisme sexual, una de les xacres del segle XXI. "Tinc quinze anys i ja sóc vella", diu Cio-Cio San, alies Madama Butterfly, el dia de les seves esposalles amb Pinkerton, que la veu talment una nina d'un sol ús. Un calfred recorre l'espina del públic davant l'escena de la nit de noces, en què ella li diu "estima'm com un infant", mentre es va traient el munt de roba que duu, i ell només vol posseir físicament aquella "flor que acaba de descloure's".

La tragèdia, assenyalada amb la melodia persistent del murri Puccini, ja està enunciada des de l'inici, quan tota la trama s'encamina a afeixugar la trista situació de Butterfly, convençuda que Pinkerton tornarà, mentre que tothom sap, com la seva fidel serventa Suzuki, que això no passarà. El

personatge emergeix amb tota la seva força poètica perquè, a banda de presentar-se com un ésser delicat, noble d'esperit i pur de cor, el seu llenguatge farcit de bellesa i enginy delata que no és cap bleada, sinó una dona que viu en un món ideal en el qual l'engany, la traïció i la mentida no hi tenen cabuda. I espera i espera el retorn de qui li ha promès fidelitat fins a la mort. L'argument encara carrega més tints quan apareix a escena el fill de la parella, un querubí de tres anys que ella esgrimeix com a fruit del seu amor i que, amb els ulls embenats, presencià el suïcidi final de la seva mare. Quin tip de plorar! I aquí es produeix aquesta catarsi que, com assenyala el filòsof Hans Blumenberg, s'origina amb l'observació del naufragi de l'altre des del confort dels nostres seients de vellut, des de l'altra banda de la ficció, al resguard de la realitat.

Foto: A. Bofill

La posada en escena de Moshe Leiser i Patrice Caurier -una coproducció del Gran Teatre del Liceu i la Royal Opera House Covent Garden que s'ha reposat- va a favor de l'argument i el potencia per la seva senzillesa i sobrietat. És un simple decorat immòbil que simula una típica estança japonesa. Els paravents s'alcen i baixen per donar més joc escènic i, en un racó, una estàtua de la llibertat, una foto emmarcada i unes ulleres de llarga vista recorden constantment l'anhel de la protagonista, que renega fins i tot de la seva religió -i per tant, de la seva família- per entregar-se en cos i ànima al seu ídol absent. Tanmateix, aquesta disposició no afavoreix gens ni mica la projecció de les veus dels cantants, que perden potència i projecció. Tampoc és gaire encertada l'entrada de Cio-Cio San, la veu de la qual sentim afeblida darrere del paravent. En canvi, també té alguns encerts: en l'escena de la immolació, per exemple, un cirerer al fons de l'escenari perd les flors quan Butterfly mor, una imatge que representa la derrota de la bellesa, d'aquesta delicada papallona que finalment han aconseguit dissecar i, amb la seva mort, mor també un bocí de natura.

Un dels atots d'aquesta producció és la veu de Lianna Haroutounian, que el dia de l'estrena (12 de gener) va vibrar en una actuació convincent i emotiva, tal com exigeix el paper. La soprano

armènia, que debutava al Gran Teatre del Liceu, va ser una Cio-Cio San expressiva i a *Un bel di vedremo*, del segon acte, o a *La mort per l'honor perdut*, va mostrar una subtilitat i una ductilitat vocal magnètiques. De fet, és un paper que té rodat i interpreta amb seguretat i convicció. Caldrà veure ara Ainhoa Arteta, en el segon cast i recuperant-se d'una laringitis, com debuta en aquest paper temut per la seva dificultat tècnica. El paper del miserable i fanfarró Pinkerton anava com anell al dit al cantant canari Jorge de León, que va lluir amb contundència la seva solvent potència vocal. Ana Ibarra va començar sent una discreta Suzuki, però va anar prenent força a mesura que el seu paper també agafava volada. Va ser una delícia el *Duo de les flors* amb Haroutounian, que vessava complicitat i harmonia. El Cor del Gran Teatre del Liceu va entonar amb discreció, el famós *A bocca chiusa*, la seva breu intervenció a la meitat del segon acte, mentre que l'Orquestra, dirigida per Giampaolo Bisanti, va semblar implicada fins al moll de l'os a l'hora d'interpretar aquesta revolucionària partitura de Puccini, que ha inspirat -pels seus recursos a l'hora d'utilitzar la percussió per mantenir la tensió narrativa- tantes bandes sonores posteriors. Això sí, per moments, semblava que es menjava els cantants amb una potència desmesurada.

Foto: A. Bofill

Una aposta segura, doncs, aquesta senzilla *Madama Butterfly* per començar un any que portarà canvis al teatre líric de Barcelona, amb la recentment anunciada incorporació de Víctor Garcia de Gomar com a nou director artístic en substitució de Christina Scheppelmann. Fer quadrar els números ha estat una de les condicions del seu mandat, i això ha implicat temporades farcides amb els grans títols operístics que, com es va poder veure el dia de l'estrena, amb la sala plena com un ou, atreuen el públic i fan rendible el teatre. Només queda esperar que es treballi amb més intensitat a l'hora de recuperar el patrimoni operístic català, deixat de la mà de Déu malgrat estar inclòs en el Contracte Programa del Liceu. Ara la pilota està al bàndol de Garcia de Gomar, que -confiem- sabrà tornar el revés amb agilitat.

V?deo: <https://www.youtube.com/watch?v=JaHKBddFZbU>

Madama Butterfly (<https://www.liceubarcelona.cat/ca/temporada-2018-2019/oper/madama-butterfly>) de Giacomo Puccini

Dirigida per Giampaolo Bisanti

Fins al 29 de gener al Gran Teatre del Liceu.

Funcions:

12 de gener (dissabte) a les 20:00.
13 de gener (diumenge) a les 18:00.
15 de gener (dimarts) a les 20:00.
16 de gener (dimecres) a les 20:00.
19 de gener (dissabte) a les 20:00.
20 de gener (diumenge) a les 17:00.
21 de gener (dilluns) a les 20:00.
22 de gener (dimarts) a les 20:00.
28 de gener (dilluns) a les 20:00.
29 de gener (dimarts) a les 20:00.

Durada total aproximada: 2 h i 50 min.

Primer acte 55 min, entreacte 30 min, segon acte 52 min, pausa 4 min, tercer acte 33 min.

Foto: A. Bofill